

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

LAURENTZIUSLUND

RINGSTED KOMMUNE

Besigtigelsesdato:
Besigtiget af:
Journalnummer:

11.01.2012
Mia Kroer Ræbild
2011-7.82.07/329-0001

Kommune:
Adresse:

Ringsted Kommune
Skjoldenæsvej 136, 4174 Jystrup
Midtsj.

Betegnelse:
Fredningsår:
Omfang:

Laurentziuslund
1985
*Den firelængede bindingsværksgård
(ca. 1820) samt brolægningen
omkring ejendommens bygninger.*

BYGNINGSBESKRIVELSE

Laurentziuslund ligger midt i de store kuperede skovarealer nord for herregården Skjoldenæsholm. Laurentziuslund er en firelænget bindingsværksgård bestående af fire fritliggende længer omkring en stor rektangulær gårdsplads.

Det tretten fag lange og fem fag brede stuehus med helvalmet stråtag, mønning med kragetræer og en enkelt skorstenspipe er opført på skrånende terræn i ét stokværk med kælder i det høje sokkelparti mod sydøst. Den regelmæssige og ”magre” bindingsværkskonstruktion er sortopstolpet, mens tavlene er kalket gule. De ældre vinduer er torammede og opsprossede. Hoveddøren er en tofløjet fyldingsdør med glasfelter øverst og havedøren er meget lig denne. Bagdøren er en nyere halvdør med skråtstillet vindue. Vinduer og døre er malet blå.

I stuehusets indre er store dele af en oprindelig rumfordeling intakt, herunder mindre rum og en langsgående midterskillevej. Det indre præges af nyere overflader, eksempelvis fyrretræsbrædder og gipslofter samt nyere badeværelser og køkken. Der er bevaret få, ældre bygningsdetaljer, herunder fyldingsdøre, hvoraf en enkelt har bukkehornsbeslag. En ældre ligeløbstrappe fører op til det uudnyttede tagrum. Der er et kælderforrådsrum i stuehusets vestende, og i østenden er der via en rundbuet, flammeret kælderdør i gavlen adgang til et par kælderrum med ældre revledøre, støbte gulve, pudsede vægge og lofter med synligt bjælkelag.

Avslængerne med kostalden mod øst (15 fag), grisestalden mod nord (13 fag), og hestestalden med vognly mod vest (19 fag) har samme type bindingsværk som stuehuset, men fremtræder dog som rødt opstolpet med hvidkalkede tavler over en sorttjæret sokkel. Øst- og vestlængen har tillige gennemstukne bjælkeender. Tagene er stråtekte med mønning og kragetræer, og afsluttes enten som heltag over en rødmalet bræddebeklædt trekantsgavl eller som halvvalm

Laurentziuslund ligger omgivet af skov.

Gårdspladsen set mod syd, hvor det højtliggende stuehus afslutter den langstrakte gårdsplads.

over en bindingsværksgavl. Avslængerne har støbejernsstadlvinduer, torammede trævinduer, revleluger, en- og tofløjede revledøre og revleporte. Hver avslænge har et høgab ind mod gårdspladsen. Alt træværk samt støbejernsvinduer er malet røde.

Kostalden er opdelt i to store rum. Det sydlige har nyere bræddegulv, forsatsvinduer, kalkede vægge og mørkbejdset, fritliggende bjælkelag med loftsbrædder. Det nordlige har støbt gulv, kalkede vægge og fritliggende bjælkelag med oprindelige loftsbrædder, der bærer præg af tidligere at have været overkalkede samt en spinkel stolpekonstruktion i midten i rummet. Tagrummet er uudnyttet.

Svinestalden står med den oprindelige planløsning med en fodergang, der er et fag bred, langs gårdrummet og svinebåse i bygningens resterende to fag. Gulvene er støbte eller af teglsten og vægge er kalkede. Båse med tilhørende revledøre og de fritliggende bjælkelag med loftbrædder bærer alle præg af at have stået overkalkede. I hver svinebås er der en lem i niveau med gulvet, der fører ud til det fri på bagsiden. Tagrummet er uudnyttet.

Hestestalden har i det indre bevaret en oprindelig planløsning med vognly mod syd og hestestald mod nord, hvor der stadig er bevaret enkelte spiltov med fodertrug samt hestebokse. Gulvet er støbt, bindingsværksvæggene er overkalkede, og der er dels nyere, dels ældre fritliggende bjælkelag med loftsbrædder. Den nordlige ende af tagrummet er udnyttet til et lokale, der er beklædt med brædder på gulv, vægge og loft. Den resterende del er uudnyttet og her har spærene fået lasker og nye hanebånd.

— BYGNINGSHISTORIE

Den firelængede bindingsværksgård blev opført omkring 1820. Bygningsanlægget fungerede tidligere som birkedommersæde under Skjoldenæsholm Gods. Tidligere var Danmark inddelt i birker, herreder og købstæder. Et birk var et lokalområde med egen jurisdision, (selvstændige retskredse), hvor den der ejede jorden, havde ret til at ansætte retsbetjenten. Det kunne være kongen eller en privat godsejer, som havde denne ret, og så skulle for eksempel de fæstebønder, der hørte til godset, føre deres retssager ved birket. Den retsbetjent, der var ansat i et birk, kaldtes en birke-dommer. Med grundloven i 1849 blev de sidste private birker nedlagt.

Oprindeligt var både ko- og hestestalden lige lange, hver med 19 fag, men omkring 1930 blev kostalden afkortet med fire fag. Den sydlige ende af kostalden var tidligere indrettet til beboelse.

Gårdspladsen set mod nord, hvor svinestalden afslutter gårdrummet.

Stuehuset havde oprindeligt flere skorstenspiber, hvilket gav bygningen en fremtrædende karakter i forhold til de øvrige længer, som ikke skulle opvarmes.

Stuehusets og hestestaldens stråtag blev fornyet i midten af 1990, ligesom der blev indrettet et opholdsrum på hestestaldens loftsetage. Omkring 2005 blev stuehuset ombygget indvendigt. Tidligere var der indrettet lejligheder i tagrummet. Omkring 2006 blev kostalden ombygget til at huse et stort forsamlingslokale. Før blev længen brugt til fasanopdræt. I dag anvendes Laurentziuslunds fire længer som kursusgård.

— KILDER

Vestsjællands gennemgangen, Planstyrelsen 1991, Hanne Raabymagle.

www.bebberne.dk/Ord/Birkedommer.htm

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi ved Laurentziuslund knytter sig til gårdens øde og solitære placering midt i den store skov, hvilket den lange og snørklede tilkørselsvej understreger. Hertil kommer at bindingsværksgården, med de fire fritliggende længer omkring en langstrakt og let skrånende gårdsplads, udgør et meget velbevaret og homogent anlæg. Hver længes omgivende knoldebrolægning er desuden med til at understrege det helstøbte landbrugsmæssige miljø.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Laurentziuslunds kulturhistoriske miljø knytter sig til gårdens anseelige størrelse, med oprindeligt store skov- og jordbesiddelser, som vidner om birkedommerens magt og rigdom.

I det ydre knytter de kulturhistoriske træk sig til de egns karakteristiske træk med smalle længer, ”magert” bindingsværk både med og uden gennemstukne bjælkeender, samt til det opstolpede bindingsværk, der vidner om at Laurentziuslund har været en gård med en vis indflydelse, i dette tilfælde birkedommersæde under Skjoldenæsholm Gods. Der var således råd til at opstolpe bindingsværket og kalke stuehusets tavl, hvilket størstedelen af de sjællandske gårde efter traditionen typisk ikke har.

Endvidere knytter den kulturhistoriske værdi sig til, at længernes oprindelige funktion stadig er aflæselig. Stuehusets skrånede, der

Stuehuset set fra haven.

er placeret i det fjerde fag fra vest vidner om, at bygningen på et tidspunkt er blevet udvidet med tre fag.

I kostaldens ydre viser trævinduerne, at der tidligere har været indrettet en bolig i sydenden. De resterende støbejerns-staldvinduer vidner derimod om, at der tidligere har været staldfunktion. Dette understreges tillige ved de to modstående revledøre i nordenden, der viser at der var foder- og møggang langs hver langside, hvilket endvidere anes i kostaldens gulv.

I svinestaldens ydre vidner bygningens kleine højde og de lavtsiddende staldvinduer om, at den rummede svin. Staldens velbevarede, oprindelige planløsning med svinebåse ses de oprindelige fodertrug og emaljeskilte, hvorpå der var plads til at notere soens nummer, hvornår den havde født og hvor mange unger den fik.

I hestestaldens ydre vidner den høje facade med styrterum og de højtsiddende staldvinduer om, at bygningen rummede heste. Den høje tofløjede revleport er udført efter, at store og høje heste skulle ind og ud af bygningen. De brede porte mod syd derimod vidner om, at der bagved disse var vognly for gårdens køretøjer.

At hver avlslænge har et høgab ud mod gårdspladsen beretter desuden om, at længernes loftsrum blev brugt til opmagasinering af korn, hø og halm.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi ved Laurentziuslund knytter sig i det ydre til det samlede gårdanlægs meget homogene og traditionelle fremtræden i taktfast, opstolpet bindingsværk med næsten ubrudte stråtage med havremønning og kragetræer. Dette understreges endvidere ved de ældre vinduer, døre, luger og porte samt den gennemgående enkle farveholdning, som samler det firefløjede anlæg.

Hertil kommer længernes indbyrdes placering omkring gårdspladsen samt deres forskellige højde og bredde, som er dimensioneret efter deres funktion. Herunder skal især nævnes svinestalden, der er en fint proportioneret lille bygning, som på trods af sin kleine størrelse kontrasterer stuehuset og afslutter gårdrummet mod nord.

I det indre knytter den arkitektoniske værdi sig til den bevarede del af stuehusets oprindelige planløsning med stor rumhøjde, samt til de ældre bygningsdetaljer, herunder fyldingsdøre og ældre beslag. I kostaldens indre knytter den arkitektoniske værdi sig til de store åbne rum med ældre tømmerkonstruktioner. I svinestaldens indre er der arkitektonisk værdi i den oprindelige og enkle planløsning med

Kostalden er den østlige længe.

Svinestalden er den nordlige længe.

Hestestalden med vognly ligger mod vest.

gangsti i det ene fag og svinebåse i de resterende to fag, som understreger bygningens enkle fremtræden. I hestestalden er der arkitektonisk værdi ved den bevarede del af den oprindelige planløsning samt det bevarede staldinventar. I alle længer er der arkitektonisk værdi i den traditionelle materialeholdning.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I Laurentziuslunds ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til de enkle og traditionelle bygningsvolumener omkranset af knoldebrolægning omkring et langstrakt gårdrum, med taktfast, ”magert” bindingsværk, gennemstukne bjælkeender, de hel- og halvvalmede stråtage med mønning og kragetræer samt de næsten ubrudte tagflader. Hertil kommer de ældre vinduer, døre, porte og luger samt den egnstypiske opstolpede fremtræden og den traditionelle materialeholdning.

I Laurentziuslunds indre knytter de bærende fredningsværdier sig til den bevarede del af stuehusets oprindelige planløsning og de ældre bygningsdetaljer, herunder fyldingsdøre og beslag. I avlslængernes indre knytter de bærende fredningsværdier sig til de oprindelige konstruktioner og det oprindelige staldinventar samt svinestaldens oprindelige planløsning. Hertil kommer længernes traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Ingen angivet.

Intern